

Української нації. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2021. Вип. 30. С. 60-66.

6. Ведмідь Ф. Національна безпека і національні інтереси України і глобалізованому світі. Вісник Львівського університету. Серія історична. 2017. Спецвипуск. С. 781–789.

7. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 22.02.2023)

8. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 22.02.2023).

Снівак М.В.,

доктор політичних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

МОРАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Маючи вплив на мораль, право забезпечує усвідомлення її у свідомості громадян. Мораль, маючи вплив на право, постійно збагачує його та підвищує його значення як основоположного регулятора суспільних відносин. Моральні і правові норми перебувають у динамічному зв'язку, оскільки правова система організованого суспільства утверджує найважливіші для суспільства моральні цінності та ідеали [1, с.407]. Взаємозв'язок права і моралі відслідковується також у формуванні інституту патріотизму.

На різних етапах розвитку нашого суспільства змінювались погляди на проблему патріотичного виховання, вирішувались різні завдання, долались різні кризові явища духового життя. Сьогодні пріоритетного значення набуває національно-патріотичне виховання молоді, це обумовлено тим, що в наш складний для України час, коли наша держава ціною тисячами життів воїнів-захисників, зусиллями військових, добровольців територіальної оборони та волонтерів українських та міжнародних відстоює свободу і територіальну цілісність нашої держави від вторгнення російських військ [2,с.81].

Як слушно зауважує Т. Побоча, з часу проголошення державної незалежності України проблема патріотичного виховання завжди знаходилася у центрі державної політики. Проте культурна інерція радянського періоду та важливість українського націєтворення призвели до початкової підміни патріотичного виховання вихованням національним. Усвідомлення необхідності артикуляції патріотизму відбулося лише наприкінці 90-х рр. ХХ ст., але й тоді патріотичне виховання розглядалося чи як частина громадянського виховання, чи як виховання військового. Розуміння важливості національно-патріотичного виховання як сполучення двох концептуальних підходів припадає лише на перше десятиліття ХХІ ст. [3, с.21].

Варто також виокремити головні проблеми, які існують в сфері національно-патріотичного виховання. До них відносять: недостатню законодавчу та нормативно-правову врегульованість сфери національно-патріотичного виховання; недостатній рівень обміну досвідом, успішними практиками в сфері національно-патріотичного виховання; недостатній рівень залученості різноманітних ЗМІ до висвітлення заходів із питань національно-патріотичного виховання;

відсутність єдиного методичного й термінологічного підходу до процесу національно-патріотичного виховання;

недостатність кадрового забезпечення в органах державної влади різних рівнів з метою реалізації заходів із національно-патріотичного виховання;

недостатній рівень матеріально-технічного та інфраструктурного забезпечення сфери національно-патріотичного виховання;

відсутність чітких критеріїв оцінки рівня національно-патріотичного виховання українського населення [4, с.49].

Наявність значної кількості вітчизняних нормативних документів дозволяє встановити головні вектори розвитку патріотичного виховання в Україні з часу її державної незалежності. Зокрема, серед 7255 документів за параметрами пошуку: слова в тексті – знайти «патріотизм» на офіційному сайті видавника – Верховна Рада України, за видом – Закони України знайдено 18 документів [5]. Серед **43294** документів за параметрами пошуку: слова в тексті – знайти «патріотизм», видавник – *Кабінет Міністрів України*, за видом – *Постанова Кабінету Міністрів України* знайдено 53 документи [6]. Серед **30353** документів за параметрами пошуку: слова в тексті – знайти «патріотизм», видавник – Президент України, за видом – *Указ Президента України* знайдено 71 документ [7]. Характерним для них є те, що національно-патріотичне виховання охоплює усі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед освіту і науку, молодь та сім'ю, культуру і мистецтво, рекламу, профорієнтацію на військові спеціальності, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавство, туризм, охорону довкілля, фізкультуру і спорт, цивільну оборону, безпеку і оборону України, зв'язки із закордонним українством.

У цьому переліку на особливу увагу заслуговує Постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-

патріотичного виховання на 2020-2025 роки». План дій містить: удосконалення нормативно-правової бази щодо національно-патріотичного виховання; упорядкування та вдосконалення системи військово-патріотичного виховання; організацію та координацію інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання; забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання; забезпечення скоординованої діяльності у сфері національно-патріотичного виховання [8].

Слід згадати про Закон України «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху» де основними завданнями підтримки пластового, скаутського руху є: сприяння громадянській освіті дітей та молоді як відповідальних і активних громадян, які сповідують та відстоюють демократичні цінності; формування почуття гордості за Україну та поваги до законодавства; підтримка дітей та молоді, які виявляють громадянську активність, досягають успіхів у різноманітних сферах суспільного життя [9].

У Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» вперше вживаються і подаються такі терміни як – «національно-патріотичне виховання», «громадянсько-патріотичне виховання», «оборонна свідомість» тощо [10].

Отже патріотичне виховання має дати значний поштовх духовному оздоровленню народу, формуванню громадянського суспільства в Україні, що передбачає трансформацію суспільної свідомості, а також моральної та правової культури людини, розвитку національної самосвідомості й базується на визнанні пріоритету прав особистості. Формування інституту патріотичного виховання в контексті аналізу нормативно-правового підґрунтя, а також

впливу суспільно-політичних, культурних і соціально детермінант дає можливість розглядати патріотизм на демократичній і гуманістичній основі національної свідомості, котра поєднується з толерантністю у взаєминах між людьми, з правдою і справедливістю.

Література:

1. Сидоренко О. Право та мораль як основні способи правового впливу на поведінку суб'єктів. Режим доступу: URL:

<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6679/Sidorenko%20Pravo.pdf?sequence=1> (дата звернення: 18.02.2023).

2. Левицький О. Патріотичне виховання студентів як частина освітнього процесу. *Acta paedagogica volynienses*. 2022. Вип. 2. С. 79-84.

3. Побоча Т. Д. Визначення сутності патріотичного виховання на початку державотворення незалежної України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 18-21.

4. Чупрій Л., Сіра О. Особливості розвитку національно-патріотичного виховання молоді в умовах російської повномасштабної агресії. С.46-57. URL:

https://dismp.gov.ua/wp-content/uploads/Simejna_molodizhna_politika_-2-46-57.pdf

5. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/main?find=2&dat=00000000&user=a&text=%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC&textl=2&bool=and&org=1&typ=1&yer=0000&mon=00&day=00&dat_from=&dat_to=&datl=0&numl=2&num=&minjustl=2&minjust=&terms=1 (дата звернення: 18.02.2023).

6. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main?find=2&dat=00000000&user=a&text=%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%&terms=1>

D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC&textl=2&bool=and&org=2&typ=2&yer=0000&mon=00&day=00&dat_from=&dat_to=&datl=0&numl=2&num=&minjustl=2&minjust= (дата звернення: 18.02.2023).

7. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/main?find=2&dat=00000000&user=a&text=%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC&textl=2&bool=and&org=4&typ=3&yer=0000&mon=00&day=00&dat_from=&dat_to=&datl=0&numl=2&num=&minjustl=2&minjust= (дата звернення: 18.02.2023).

8. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#n14> (дата звернення: 21.02.2023).

9. Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху: Закон України від 17 грудня 2019 року № 385-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20#Text> (дата звернення: 21.02.2023).

10. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 21.02.2023).